

Kas lumi tuli seekord üllatavalt vara?

Lõunaestlased said esimese lume kaela sel nädalal, kuid jääkruupe sadas taevast alla juba septembri esimesel nädalal.

Andmed viitavad, et 1986. aastal sai maapind valgeks juba 8. septembril.

Kontrollimisel selgus aga, et tol päeval tuli mitmel pool paksult jääkruupe, mis polegi tegelikult lumi.

Aastatetagusest Võrumaa Teatajast on lugeda, et 1. juunil 1998 "...tabas Haanja piirkonda enneolematu rahe. Kohati oli lausa tunne, et sajab kive või kilustikku. Raheterade suurus võis olla kuni 5 cm. Ei jäänud terveks ühtegi kasvuhuone klaasi." (VT, 4. juuni 1998.)

Sügis toob kaela igasugust kraami

Kui suvel sajab vihma ja harva ka rahet, siis sügisel võib kõrgemalt poolt kaela tulla igasugust kraami, ka pisikesi poisse ja pussnuge.

Nii kui Lõuna-Eestis sel nädalal maa valgeks sai, algasid heelistamised-pärimised meteoroloogidele.

Kas tänava tuli lumi erakordselt vara? Kas varsti on kogu Eesti lume all? Millal seda "päris" lund sadama hakkab? küsiti põhiliselt.

Paar huvilist pärisid isegi, et mida kujutab endast jääkruup.

Meteoroloogiaõpikuis tehakse vahet paljude tahkete sademete vahel.

Näiteks et jääkruubid on 2–4mm läbimõõduga üpris kõvad läbipaistvad jääterakesed, millel on läbipaistmatu südamik.

Kõva maapinnaga kokku puutumisel põrkavad need kõvad jääterakesed üles.

Sageli sajab jääkruubid koos hoovihmaga alla ka kevadel.

Jääkruupe aetakse sageli segamini rahega. Ka rahe koosneb jäätükkidest, kuid nood on seest kihilised ja suuremad (diameetriga üle poole sentimeetri). Ja rahet esineb peamiselt soojal aastaajal.

Lõuna-Eestis mõne päeva eest alla sadanud sademete täpsem nimetus on teralumi – tera-, kepikese- või plaadikujuline valge, läbipaistmatu, alla 2mm läbimõõduga kraam. Tavaliselt seda teiste tahkete sademetega segamini ei aeta.

Teralumest veidi suuremad on läbipaistmatud ümmargused või koonusekujulised lumekeulid ehk lumekruup, mille diameeter on 2–5 mm. Katsudes on need pehmed.

Talveti, tugeva pakase aegu, võime imetleda õhus hõljuvaid imepeenikesi jäänõelu.

Harva (õnneks!) saame aga tunda jäävihma. See sademete liik kujutab endast läbipaistvaid 1–3mm diameetriga jääteri, vahel suisa pommikesi, sest sageli sisaldab nende südamik külmutamata vett.

Maapinda tabades kuulikesed lõhkevad ning katavad teedplatsid jääst poolkerakeste ning vee seguga. Jäävihma tekitab vihmapiiskade langemine läbi maapinna lähedal asuva külma õhukihi. Seda saadab veel iseloomulik sahin.

Kõige rohkem pahandusi tekitavad just jäävihm ning muidugi rahe.

Andmed viitavad, et 1986. aastal sai maapind valgeks juba 8. septembril.

Ain Kallis

1998. aasta jaanuarikuus sadas Kanadas 80 tundi jäävihma, jääkiht kasvas puudel ja elektriliinidel nii paksuks, et murdus mitukümmend tuhat puidust liiniposti. Jäävihm on väga ohtlik kõikjal liikluses: teedel tekib kiilasjää, lennukid muutuvad ootamatult raskeks. *Halloween*'i päeval 1994. aastal sattus reisilennuk 68 inimesega pardal Chicago lähedal jäävihma valingusse ning kukkus alla.

Rabavatest rahehoogudest olen juba varem pajatanud (Maaleht, 19. juuli 2001). Rahe rünnakud ei jää oma efektiivsusest pommitamistele sugugi alla. Näiteks 1888. aastal tappis rahe Indias 250 inimest ja 1600 lammas-kitse, 1932. aastal Hiinas aga 200 elanikku. Siinkandis on suuremad raheterad alla 10cm, rekordiks loetakse aga Bangladeshis 1986. aastal langenud jääkamakat kaaluga 1020 grammi. Pole siis mingi ime, et tolle sajuga sai surma 92 inimest.

Talv võib nii mõnigi kord alata ka oktoobris

Milline on saju kriteerium? Näiteks Inglismaal peetakse valgete jõulude saabumiseks seda, kui 25. detsembril sajab Londonis ilmateenistuse hoone katusele kas või üksainumas lumeräitsakas!

Kindel on aga see, et 26. septembril 1986 tuli kogu Eestis lörtsi. "Eesti lumikatte teatnikus" seisab: "Sagedamini sajab esimene lumi oktoobris, kõige suurema tõenäosusega aga novembris. Püsima jääb lumi tavaliselt siiski detsembris, mõnel aastal alles jaanuaris."

Aga mäletate – 2002. aastal püsis oktoobris alla tulnud lumi paigal veel järgmise aasta paastuulgi.

AIN KALLIS

Esmapäeval ootamatult alla sadanud lumi tartlasi eriti ei heidutanud, sest õhukraadid ennustasid esimesele lumele kiiret kadu.